

Karelia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

MEDIAN PYÖRTEISSÄ!

Mediakasvatusopas varhaiskasvatukseen

Antti Hiltunen
Elmeri Laakkonen

Opinnäytetyö, Toukokuu 2022

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
Maaliskuu 2022
Sosiaalialan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihte)

Tekijät
Antti Hiltunen
Elmeri Laakkonen

Nimeke
Median pyörteissä!
Mediakasvatusopas varhaiskasvatukseen

Toimeksiantaja
Yksityinen päivähoiton tuottaja, Joensuu

Teimme opinnäytetyömme mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Toimeksiantajan pyynnöstä aihetta laajennettiin myös seikkailukasvatukseen. Toimeksiantajamme oli Joensuussa toimiva yksityinen päivähoiton tuottaja.

Opinnäytetyömme toteutettiin toiminnallisena. Työmme osiossa toteutettiin ohjauksia ja sitä kautta saimme tietoa mediakasvatusoppaan kasaamiseen. Mediakasvatusoppaan ideana on lisätä tietämystä ja antaa menetelmiä toteuttaa mediakasvatusta opettajantyössä. Opinnäytetyön tarkoitus on saada laajennettua henkilöstön tietoa mediakasvatuksesta ja parantaa heidän mediakasvatuksensa menetelmä osaamista.

Ohjasimme viiden kerran kokonaisuuden noin 4–5-vuotiaiden ryhmälle. Ohjauksissa keskityimme eri teemoihin, joiden ympärille olimme toiminnat suunnitelleet. Ohjauksiin liittyi myös lasten kanssa yhdessä pohtimista aiheista. Ohjauksissa yhdistelimme erilaisia taitoja ja tyylejä mediakasvatukseen, jotta saisimme tutkittua laajemmin aihettamme. Seikkailukasvatuksen liitimme mediakasvatukseen ohjauksen loppukerroilla. Ohjaukokonaisuutemme kuului pienryhmien kanssa toteutettu kuvasuunnistuspäivä. Havaintojen ja keräämämme tiedon pohjalta laadimme mediakasvatusoppaan, joka teorian lisäksi antaa ideoita ja keinoja toteuttaa mediakasvatusta ja seikkailukasvatusta. Opas on toimeksiantajalle käytössä.

Kieli
suomi

Sivuja 32
Liitteet 0
Liitesivumäärä 0

Asiasanat
Mediakasvatus, media, varhaiskasvatus

THESIS
March 2022
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Authors
Antti Hiltunen
Elmeri Laakkonen

Title
In the vortex of the media!
Media education guide for early childhood education

Commissioned by
Privately-owned Day-Care Center in Joensuu

We did our thesis on media education in early childhood education. During the work, we both received a request to add adventure education to our thesis from our client. Our client was a private day care producer in Joensuu.

Our thesis was carried out functionally and in cooperation with the client, a kindergarten in Joensuu. In our work, we made guidelines, based on the findings of which we made a media education guide for the kindergarten, the idea of which is to increase knowledge and give ideas to implement media education in teacher work.

We directed the ensemble five times for a group of about 4–5-year-olds. In the guides, we focused on the different themes around which we had planned the activities. Guidance was also provided on topics discussed with children. Under the guidance, we combined different skills and styles with media education to explore our subject more broadly. We linked adventure education to media education at the end of the tutorial. Our control package culminated in a bigger image navigation day.

Based on the findings and the information we collect, we compile a media education guide that, in addition to theory, provides ideas and ways to implement media education and adventure education. The guide was left available to the client.

Language
Finnish

Pages 32
Appendices 0
Pages of Appendices 0

Keywords
Media education, media, early childhood education

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus	6
2.1	Varhaiskasvatuslaki	6
2.2	Lapsen kehitysvaiheet ja oppimisen alueet	7
3	Mediakasvatus	9
3.1	Mediataidot	10
3.2	Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa	11
3.3	Mediakasvatusympäristö	13
4	Seikkailukasvatus	14
5	Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt	14
6	Opinnäytetyön lähtökohdat	16
6.1	Opinnäytetyön tarve, tarkoitus ja tavoite	16
7	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	17
7.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	17
7.2	Opinnäytetyön malli	18
7.3	Opinnäytetyön menetelmät	20
7.4	Opinnäytetyön tuotos	22
8	Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus	22
9	Arviointi	26
9.1	Opinnäytetyön arviointi	26
9.2	Luotettavuus ja eettisyys	27
10	Pohdinta	28
10.1	Ammatillinen kasvu	29
10.2	Jatkokehitys ja hyödynnettävyys	30
	Lähteet	31

1 Johdanto

Mediakasvatuksen merkitys kasvaa nopeasti yhteiskunnassa ja koulutuksessa. Teknologian kehityksessä on syytä panostaa mediakasvatukseen jo varhaisesta iästä lähtien. Media kaikkine sisältöineen näyttäytyy kaverisuhteissa, leikeissä sekä työ- ja vapaa-ajan vietossa. Mediakasvatus pitää sisällään kaikkia taitoja, joita tulee aivan varmasti nuorena ja aikuisena tarvitsemaan niin koulu- kuin myös työelämässä. (Mediapoluilla 2021.)

Toimeksiantaja on Joensuussa sijaitseva yksityinen päivähoidon tuottaja. Opinnäytetyömme aihe valikoitui päiväkodin tarpeesta saada lisää tietoa mediakasvatuksesta. Valitsimme menetelmäksi toiminnallisen opinnäytetyön, jonka avulla voimme tutkia, kehittää ja luoda mediakasvatukseen liittyvää materiaalia yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Päädyimme mediakasvatusoppaaseen, koska siihen voisi liittää käytännön menetelmiä. Siitä saisi helposti ja nopeasti tarvittavaa tietoa mediakasvatuksesta sekä sitä voisi hyödyntää vuosien ajan. Opas on hyvä työkalu päiväkodin työntekijöille käyttää apuna, kun mediakasvatusta pitää 2–5-vuotiaille lapsille. Toiminnallisella saamme tutkittua aiheitamme käytännön läheisesti ja kehittäväällä otteella. Tietoa saamme tuotettua teoriaa hyödyntämällä, käytännössä kokeilemalla ja peilaamalla sitä alan ammattilaisten kanssa.

Raportti sisältää teoretietoa varhaiskasvatuksesta, mediakasvatuksesta, sekä seikkailukasvatuksesta. Käymme läpi muutamia aikaisempia opinnäytetöitä ja tutkimuksia aiheesta. Avaamme opinnäytetyömme tarpeen, tarkoituksen ja tavoitteen, sekä kerromme meidän menetelmällisistä valinnoistamme. Lopuksi kuvaamme meidän toiminnallisen toteutuksemme, työmme arvioinnin sekä oman pohdinnan.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on kokonaisuus kasvattamisesta, opetuksesta ja hoidosta, joka on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Varhaiskasvatus on tärkeä vaihe lapsen oppimisen ja kasvun kehityksessä. Varhaiskasvatusta tehdään vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti. Varhaiskasvatussuunnitelma kokonaisuus koostuu kolmesta tasosta, johon kuuluu valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman peruste, paikallinen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Valtakunnalliset perusteet ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuksen kehittämistä, toteuttamista ja järjestämistä, sen lisäksi perusteet edistävät laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen Suomessa. Paikallinen suunnitelma tehdään pohjautuen valtakunnalliseen suunnitelmaan. Niillä ohjataan ja tuetaan kasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Nämä suunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä pitää arvioida ja kehittää. Viimeinen suunnitelma on lapsen suunnitelma, joka tehdään jokaiselle yksilölle hänen tarpeidensa mukaisesti yhdessä yksilön ja hänen huoltajansa kanssa. (Opetushallitus 2021.)

Varhaiskasvatusta järjestetään pääasiassa päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, mutta sitä voidaan järjestää myös avoimena varhaiskasvatoimintana, kuten kerho- tai leikkitoimintana. Jokainen alle kouluikäinen lapsi on oikeutettu varhaiskasvatukseen, johon osallistumisesta päättävät lasten huoltajat. (Opetushallitus 2021.)

2.1 Varhaiskasvatustilaki

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatus on suunnitelmallista, tavoitteellista, opetuksen, kasvatuksesta ja hoidosta koostuvaa kokonaisuutta, joka painottuu pedagogiikkaan. (Varhaiskasvatustilaki §2.)

Varhaiskasvatuksen järjestäminen kuuluu kunnan velvollisuuksiin, ja sitä pitää kunnan järjestää tarpeiden mukaan. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatustilaisissa (Varhaiskasvatustilaki §3), joka pitää sisällään monia erilaisia varhaiskasvatuksen tavoitteita.

Varhaiskasvatuslaki on säättänyt, että varhaiskasvatusta järjestettäessä ja suunniteltaessa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. (Varhaiskasvatuslaki §4.)

Varhaiskasvatuksella on kymmenen määriteltyä tavoitetta, jonka tarkoituksena on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kasvua, kehitystä, hyvinvointia ja terveyttä, tukea oppimisen edellytyksiä, tavoite on edistää oppimista tasa-arvoisesti, järjestää pedagogista toimintaa, joka perustuu leikkiin, liikkumiseen, taiteeseen ja kulttuuriseen perintöön ja järjestää se tavalla, joka mahdollistaa positiiviset oppimisen kokemukset. Varhaiskasvatusympäristön tarkoitus on olla terveellinen, turvallinen ja oppimista edistävä. Toimintatavan on oltava lapsia kunnioittava ja henkilöstön ja lasten kanssa tulisi olla mahdollisimmat pysyvät vuorovaikutussuhteet. Kaikille tulisi turvata yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvatukseen ja tasa-arvoon. Kasvatuksen tulisi antaa ymmärrystä ja kunnioitusta kulttuuriperinteeseen ja muiden kulttuurilliseen, kielelliseen tai uskonnolliseen taustaan. Varhaiskasvatuksessa tulisi huomioida lasten yksilölliset tarpeet ja järjestää tukea tarpeen tullessa huomioon. Kehittää lapsen vuorovaikutustaitoja ja toimintaa ryhmässä, sekä ohjata lasta toisten kunnioittamiseen, yhteiskunnan jäsenyyteen ja eettiseen vastuuseen. Kasvatuksessa lapsella pitää olla mahdollisuus vaikuttaa häneen koskeviin asioihin. Lisäksi kasvatuksessa pitää tukea vanhempia tai huoltajia kasvatustyössä sekä toimia yhdessä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa lapsen terveyden, tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kanssa. (Varhaiskasvatuslaki §3.)

2.2 Lapsen kehitysvaiheet ja oppimisen alueet

3–4-vuotiaat lapset ovat usein innokkaita, uteliaita, touhukkaita, puheliaita, luovia ja omatoimisia. He alkavat olla jo varmoja niin tuttujen kuin tuntemattomienkin ihmisten kanssa. Tämän ikäisenä lapset voivat helposti ”lhastua” johonkin tuttuun aikuiseen ja tätä kautta luoda tärkeän kiintymyksen häneen. 3–4-vuotiailla on myös hyvin vilkas mielikuvitus, jota pystyy hyödyntämään leikeissä ja pedagogisessa toiminnassa. 4–5- vuotias alkaa jo huomioida toisia ihmisiä enemmän. Vaikka lapsi alkaa olemaan itsenäisempi tässä iässä tarvitsee hän rohkaisua ja tukea aloitteellisuuteen leikeissä ja

sosiaalisessa ja moraalisisessa kehityksessä. Lapsi tarvitsee ennen kaikkea myös rajoja, jotka sitten auttavat kehityksessä ja antavat turvallisuutta lapselle. 5 vuoden iässä lapsi osaa jo melko hyvin erottaa ”sadun” oikeasta elämästä. Tämä on hyvin tärkeä taito varsinkin siirryttäessä harjoittelemaan mediataitoja. On tärkeää tiedostaa mikä mediassa ja internetissä on ”totta” ja mikä ei. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019.)

Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja sisältöä kuvaa oppimisen alueet varhaiskasvatuksessa. Alueiden avulla toteutetaan ja suunnitellaan monipuolista ja pedagogista toimintaa henkilöstön ja lasten kanssa. Oppimisen alueita yhdistetään eikä niitä tehdä vain irrallisina osioina. Niiden aihepiiriä on helppo yhdistellä ja soveltaa lasten mielenkiinnon tai osaamisen mukaisesti. Alueet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Toiminnalla mahdollistetaan asioiden ja ilmiöiden laajan tarkastelun ja tutkimisen. Kielten rikas maailma tarkoituksena on vahvistaa kielellistä taitoa ja kielellisen identiteetin kehittyminen. Tässä alueessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Lasten kielen ymmärtämisen taitoja vahvistetaan sanallistamisella ja keskustelulla.

Puheen tuoton kehittymistä autetaan rohkaisemalla lasta kommunikoimaan niin aikuisten kuin lastenkin kanssa. Samoin myös kielen käyttöä ohjataan, jonka tavoitteena on kielen käyttö tilannetajuisesti. Ilmaisun monet muodot alueen tarkoituksena on tukea lasten itseilmaisua niin musiikillisessa, kuin sanallisessa, kuvallisessa ja kehollisessa ilmaisussa. Ilmaisun tarjoaa lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä kiinnostavalla tavalla. Minä ja meidän yhteisömme alue auttaa lasta ymmärtämään lähiyhteisöä ja sen monimuotoisuutta ja siinä toimimista. Alueessa käsitellään eettistä ajattelua ja katsomuksia eri näkökulmista. Tutkin ja toimin ympäristössäni antaa lapsille mahdollisuuden havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Alueeseen liittyy niin matemaattinen ajattelu kuin ympäristö kasvatus ja näiden lisäksi teknologia kasvatus. Kasvan, liikun ja kehityn osaamisen alue keskittyy ruokaan, liikkumiseen terveyteen ja turvallisuuteen. (Opetushallitus 2018.)

3 Mediakasvatus

Mediakasvatus on kasvatusta sekä opetusta mediasta, median avulla. Lapsille se on tavoitteellista varhaiskasvatusta ja vuorovaikutusta. Mediakasvatuksen osapuolina ovat mediakulttuuri, kasvattajat ja kasvatettavat. Mediakasvatuksella vahvistetaan heidän medialukutaitoaan: niitä tietoja, taitoja ja ymmärrystä, joita tarvitaan median tulkinnassa, tuottamisessa ja itseilmaisussa. Näitä taitoja vaaditaan myös median käyttämisessä ja oman mediasuhteen tarkastelussa. Lasten kokemukset ja jo olemassa oleva osaaminen on tärkeässä roolissa mediakasvatuksessa. Näistä nousevat heidän oppimisen tarpeensa. Mediakasvatuksella myös rikastetaan lasten ymmärrystä mediasta ja heidän kokemusmaailmaansa sekä edistetään varhaiskasvatuksen tavoitteita kokonaisvaltaisesti. (Mediapoluilla 2021.)

Nykypäivänä media on mukana lasten jokapäiväisessä arjessa aivan pienestä iästä asti. Päiväkodeissa, kotona sekä ulkona on mainoksia, lehtiä ja kirjoja esillä. Digitalisaation kasvun myötä näitä löytyy myös tietokoneista, puhelimesta ja tableteista. Median laaja vaikutus näkyy lapsissa mm. pukeutumisessa, päivän puheaiheissa sekä leikeissä. Tällaiset nykyajan ”mediakulttuurin” lapset tarvitsevat siis mediakasvatusta voidakseen ottaa median haltuun. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016.)

Nuorten ja lasten mediakulttuuria ei tarvitse tuntea täydellisesti eikä vaadita laajaa osaamista tekniikassa, vaan ohjausta tulee perustaa työarvoihin ja omaan elämäkokemukseen. Tärkeää on myös pohtia omaa suhdettaan mediaan ja miten median maailma heijastuu omaan työhön. Kompetensseina mediakasvatuksessa esiintyy henkilökohtaiset mediataidot, kokemukset sen käytöstä, kiinnostus sitä kohtaan, rohkeus asioiden esille tuomiseen sekä kiinnostus nuorten ja lasten mielipiteisiin. Hyvässä mediakasvatuksessa ei arvostella tai vähätellä mielipiteitä, vaan niitä nostetaan esille ja pohditaan yhdessä. Valmiita vastauksia ei anneta, vaan asioihin perehdytään yhdessä ja tarjotaan välineitä muodostaa omia mielipiteitä. (Tuominen 2014, 47-48.)

3.1 Mediataidot

Mediataitoihin nykypäivänä lukeutuu monia asioita, kuten välttämättömiä kriittisen ajattelun taitoja, yhteistyön ja vuorovaikutuksen taitoja sekä kykyä jäsentää, arvottaa ja hallita tietoa. Näitä taidot ovat erittäin tärkeitä, siksi niitä tuetaan ja kehitetään mediakasvatuksella. Mediakasvatus ohjaa ja opettaa mediasta median avulla. Sen avulla kehitetään omaa mediasuhdetta, joka on jatkuvasti käynnissä oleva prosessi, jossa yksilö tuntee, tulkitsee ja merkityksellistää mediasisältöjä yhä uudelleen. Mediasuhde on yksilön tapa asettua havainnoimaan mediasisältöjä ja -kulttuuria, jonka lisäksi se on myös keskeinen lähtökohta mediakasvattajan työlle. Mediakasvatuksella mahdollistetaan tasa-arvoisia mahdollisuuksia median turvalliseen käyttöön ja kohtaamiseen, omaehtoiseen itseilmaisuun ja yhteiskunnalliseen mediaosallistumiseen. Se on myös turvallisesta median käytön opettelua, jotta yksilö pystyy ratkaista mediaan liittyviä ongelmatilanteita ja välttämään ikäviltä mediakokemuksilta. Mediakasvatus on siis kokonaisuudessaan tietoista, tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, kasvatusta, opetusta, ohjausta, sisällöntuottamista, jolla edistetään ja vahvistetaan yhteiskunnan jäsenten, niin lasten kuin aikuistenkin, valmiuksia ja taitoja mediakulttuurissa elämiseen. Erittäin isosta ja laajasta kokonaisuudesta on siis kyse, kun puhutaan mediakasvatuksesta. (Grönholm 2014, 9.)

Lapsille on heidän luonnonmukaista ihmetellä, tutkia sekä tarkastella ilmiöitä avoimin mielin, niinpä media sopii heidän elämäänsä luontevasti. Lapset hahmottavat ympäristöään median avulla, sekä rakentavat ”minäkuvaa” sen avulla. On mielenkiintoista havainnoida ja pohtia mediaa ”lasten silmin” ja sitä kautta löytää samalla uusia näkökulmia median tulkintaan. Median yhteiskunnallinen tehtävä on tiedon välittämisen lisäksi ajatusten herättäminen, sekä mahdollisuus harjoitella faktan ja fiktion tunnistamista, tiedonhakua ja -hallintaa. Medialukutaitoa voi kehittää lasten kanssa tarkastelemalla erilaisia mediaesityksiä, kuten tv-ohjelmia, lehtiä, kuvia, elokuvia, pelejä, uutisia, medioissa esiintyviä julkisuuden henkilöitä ja mainoksia. Näitä sisältöjä voidaan analysoida lasten kanssa, tässä analysoinnilla tarkoitetaan mediaesitysten sisällön ja rakenteiden tarkastelua. (Metka 2006.)

Nuorista ja lapsista käytetty diginatiivinen sukupolvi käsite tarkoittaa käytännössä sitä, että heidän mediataitonsa ovat parempia kuin aikuisilla. Tällä yleistyksellä kuitenkin sivuutetaan se tosiasia, että nuortenkin mediataitojen välillä on suuria eroja. Pahimmillaan tämä esiintyy ajatuksena, etteivät nuoret tarvitse minkäänlaista mediakasvatusta. Mediataidot eivät kehity runsaan käytön sivutuotteena, vaan siihenkin tarvitaan kasvatusta. Kasvattaja tarvitsee tuekseen arvokysymyksiä, pohtimaan median valintoja, ohjaamaan varmistetun ja luotettavan tiedon luokse sekä rohkaisemaan media julkisuuteen. Lähtökohtaisesti kaikki aikuiset voivat olla mediakasvattajia ja heillä kaikilla on lähtökohdat välittää nuorille mediakulttuuriseen elämiseen vaadittavia taitoja. Mediaa voi lähestyä monella eri tavalla, ja tämä tulee nähdä voimavarana, koska nuoren saadessa montaa erilaista mediakasvatusta, sen syvempää ja hyödyllisempää heidän mediakasvatuksensa on. (Tuominen 2014, 47-48.)

3.2 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Mediakasvatuksen tehtävä varhaiskasvatuksessa on lasten mahdollisuuksien tukeminen, jotta he voivat toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Medioihin tutustumista ja tuottamista harjoitellaan lasten kanssa leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Lasten elämiin liittyviä mediasisältöjä ja niiden todenmukaisuutta pohditaan lasten kanssa yhdessä. Samalla harjoitetaan heidän kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä. Median vastuullisen käytön ohjaaminen on tärkeää, muistan niin oma, kuin toisten hyvinvointi. Mediassa esiintyviä teemoja ja hahmoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, draamaesityksinä tai kädentaidoilla. (Opetushallitus 2018, 43-44.)

Laadukas varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatustyötä, mediakasvatuksen kuuluen samoihin arvoihin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa media on vahvasti läsnä nykypäivänä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa mediakasvatus mainitaan keinona tukea mm. lasten osallisuutta, itseilmaisua ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Mediakasvatus ei kuulu vain yksittäisen lapsen, perheen tai ammattikasvattajan asiaksi. Se on työyhteisöjen, päiväkotien sekä kuntien yhteinen vastuu. Mediakasvatus voidaan lähes luokitella myös

valtakunnalliseksi ja kansainväliseksi vastuuksi. Mediakasvatus kuuluu myös osaksi kotien ja päiväkotien yhteistä kasvatuskumppanuutta. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016.) Mediakasvatus on myös erikseen mainittu ”Minä ja meidän yhteisömme” osuudessa, mutta se ei syrjäytä kasvattajan mahdollisuutta toteuttaa mediakasvatusta muillakin viitekehykseen kuuluvilla osa-alueilla. Näin tapahtuu esimerkiksi liikunnallisten leikkien, sekä laulujen ja lorujen kautta. Mediakasvatuksen ei tulisi olla arjesta irrallinen kokonaisuus, vaan sidoksissa päivittäiseen toimintaan ja sen päiväiseen teemaan (Metka 2006.)

Leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen ovat lapselle luontaisia tapoja toimia ja ajatella. Nämä ominaiset tavat toimia ovat myös mediakasvatuksen tapoja. Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa harjoitellaan varhaisia valmiuksia mediakulttuurissa elämiseen ja oman mediasuhteen ymmärtämiseen sekä edistetään lapsen hyvinvointia ja osallisuutta. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016.) Mediakasvatuksen perustana on elämyksellinen, kokemuksellinen ja leikkilinen oppiminen, joka tukee lapsen mahdollisuuksia toimia aktiivisesti yhteisössään. Mediakasvatus herättelee lisäksi osallisuuden tunnetta lapsessa. Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksen tavoitteena on turvallisten mediasisältöjen pohjalta kehittää lasten ymmärrystä mediakulttuurista sekä vahvistaa heidän mediataitojansa niin, että he pystyvät vähitellen hyödyntämään mediaa taidollisiin, tiedollisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin läpi elämänsä. Siinä tulee ottaa myös huomioon lasten yksilöllisyys ja erilainen kehitys niin suunnittelussa, kuin toteuttamisessa (Stakes 2008, 10–16.)

Lasten leikit saavat nykyisin vaikutteita eri medioista, etenkin lastenohjelmista ja peleistä. Medialeikit eivät välttämättä eroa paljoa muista leikeistä, sillä lapset sekoittavat normaalisti leikkeihinsä elementtejä arjesta, mielikuvituksesta ja mediasta. Lapsi saattaa kopioida leikkejä lähes suoraan mediasta tai vain pieniä yksityiskohtia esimerkiksi hahmoja ja paikkoja. Vaikuttava katselukokemus synnyttää rikkaita ja monimuotoisia medialeikkejä. Median välittämän väkivallan pelätään synnyttävän aggressiivisia leikkejä lasten keskuudessa. On kuitenkin hyvä muistaa, että esimerkiksi sotaleikit ovat kuuluneet aina lapsuuteen, eivätkä ne ole nykyviihteen synnyttämiä. Vihan tunteet ovat ihmisessä syntymästä saakka, ja lapsen luonnollinen tapa käsitellä

omia aggressioitaan onkin juuri leikki. Ase sotaleikkiin syntyy puunoksasta, kynästä tai legopalikoista. Omatekoiset aseet ovat turvallisia, koska lapsi ei itse luo sellaista, mitä hän ei kestä tai osaa käsitellä. Sotaleikeissä aggressio purkautuu leikkinä, ei tekoina toista lasta kohtaan. Leikki riistäytyy todeksi, jos lapsi yrittää oikeasti päihittää kaverin tai satuttaa häntä. Aikuisen tehtävä on silloin asettaa leikille rajat ja puuttua asiaan, jos tunteet käyvät liian kuumina, ja leikki ei enää ole leikkiä. Aikuinen ohjaa parhaiten lapsen aggressioiden hallintaa omalla esimerkillään. Kielteisiä tunteita saa näyttää, kunhan ne eivät muutu vahingonteoiksi. (Metka 2006.)

3.3 Mediakasvatusympäristö

Mediakasvatusympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta, aivan kuten varhaiskasvatusympäristökin. Mediakasvatuksen toteuttamiseen ei tarvita mitään erityisiä tiloja tai välineitä, vaan sitä voi toteuttaa missä tahansa ympäristössä. Avoin ja turvallinen ympäristö takaa sen, että siellä voidaan käsitellä erilaisia mediakokemuksia positiivisesti. Ympäristön pitää kannustaa sekä innostaa lapsia yhdessä toimimiseen, herättää mielenkiintoa ja kokeilunhalua sekä innoittaa heitä ilmaisemaan itseään. On pedagogisesti suotavaa ottaa lapset mukaan mediakasvatusympäristön rakentamiseen. Mediakasvatusympäristöä voi myös laajentaa päiväkodin ulkopuolelle. Toimijat jotka tukevat mediakasvatusympäristöä ovat esimerkiksi museot, kirjastot, kulttuurikeskukset, lehtien toimitukset tai mediakasvatusta toteuttavat järjestöt. (Stakes 2008.)

Mediakasvatusympäristöä mietittäessä on huomioitava muutamia asioita. Mediakasvatusympäristön tulee tukea keskustelun ja vuorovaikutuksen mahdollisuutta. Mahdolliset medialaitteet tulee sijoittaa tiloihin siten, jotta kasvattaja voi tukea ja seurata lasten mediankäyttöä aktiivisesti. Mediaesityksiä tulee saada katsoa ja kuunnella rauhassa ilman häiriötekijöitä. Medialaitteiden käyttö tulee olla rauhoitetussa ympäristössä. Päiväkodin ympäristöissä tulee olla mediakasvatuksellisia virikkeitä myös lapsen omaehtoiseen käyttöön. Lapsella tulee olla oikeus tehdä valintoja ja olla käyttämättä mediaa. Mediaesitysten julkaisemiseen liittyvät tekijänoikeudelliset asiat otetaan huomioon. (Stakes 2008.)

4 Seikkailukasvatus

Varhaiskasvatuksessa seikkailukasvatusta pidetään lähinnä luotoympäristössä tapahtuvaa ja pedagogisen tavoitteen sisältävää toimintaa.

Seikkailukasvatuksessa löytyy yllätyksellisyyttä ja epävarmuutta, minkä vuoksi sen toiminnan ratkaisuihin vaaditaan ryhmältä yhteistyötä ja vuorovaikutusta ryhmäläisten kesken. (Ewert & Sibthorp 2014, 4.)

Seikkailua voi sanoa kokemukseksi, joka on jokaisella yksilöllä erilainen. Kokemuksen kokemiseen muuttujiksi tulee yksilön lähtökohdat, subjektiiviset merkitykset ja elämäkokemukset, jotka tekevät seikkailun kokemisen hyvin erilaiseksi ihmisten kesken. (Kokljuschkin 2000, 32-33.) Seikkailuksi voidaan kokea mikä tahansa tapahtuma, mikä aiheuttaa kokijalleen jännitystä ja kasvua. Seikkailun yksilöllinen kokemus voi merkata jopa sitä, että joillekin arkinen asia voi tuntua toisista suurelta seikkailulta ja unohtumattomalta elämykseltä. (Telemäki 1998, 19.)

Seikkailukasvatuksen pää ideana toimii ympäristökasvatus, yksilön kasvu ja kehitys ja ryhmän toiminta ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Ympäristökasvatuksessa lapset oppivat nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä. Ympäristökasvatuksessa lapset oppivat kolmessa ulottuvuudessa eli lapsi oppii ympäristössään, lapsi oppii ympäristöstään sekä lapsi oppii toimimaan ympäristönsä puolesta. Ympäristöstä oppimisessa hyödynnetään lapsen luontaista uteliaisuutta. Ympäristökasvatuksen tavoitteeksi on nostettu lapsen luontosuhteen vahvistus, vastuullinen toiminta ympäristössä ja kestävät elämäntavat. (Kotkan Varhaiskasvatussuunnitelma 2019.)

5 Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Anttila ja Vittikko (2019) mediakasvatus varhaiskasvatuksessa nämä sosionomit tutkivat mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa. Menetelmänä oli toiminnallinen opinnäytetyö ja he tekivät vinkkivihkon, joka käsitteli mediakasvatuksen teoriaa,

toteutusmuotoja, näkökulmia ja vinkkejä toteuttamiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli innostaa toimeksi antajan henkilökuntaa hyödyntämään mediakasvatusta arjessa erilaisissa tilanteissa viikoittain. Anttila ja Vittikko ohjasivat mediakasvatus toimintaa lapsille ja laativat vinkkivihkon henkilöstölle heidän esimiehensä ajatuksesta, ettei päiväkodilla käytetty tarpeeksi mediakasvatusta. (Anttila & Vittikko 2019.) Tämä opinnäytetyön idea on lähellä omaamme ja saamme siitä hyviä vinkkejä ja näkökulmia omaamme. Jotta omastamme ei tuli vain kopiota on tärkeää luoda jotain erilaista. Opinnäytetyössä oli toiminnallinen osuus, mutta se ei loogisesti liittynyt tuotokseen.

Keski-Luopa & Koukkari (2013) Metka-nallen matkassa tutkii, miten mediakasvatuksen avulla luodaan kokemuksilla ja elämyksillä oppimisen kokemuksia lapsille. Metka-nallen avulla. Tämän lisäksi he yrittivät herättää keskustelua ammattilaisten ja vanhempien keskuudesta mediakasvatuksesta. Tavoitteena tutkimukseen Keski-Luopalla & Koukarilla oli osallistaa lapsia aktiivisiksi toimijoiksi mediakasvatuksessa. (Keski-Luopa & Koukari 2013.)

Emma Heino, Julia Nokela ja Suvi Vallarén (2020) tutkimuksellisessa opinnäytetyössä katsastavat, miten mediakasvatus mielletään ja miten sitä käytetään varhaiskasvatuksessa. He halusivat tutkimuksellaan tuoda tietoa esiin siitä, miten mediakasvatusta toteutetaan käytännössä päiväkodeissa, ja mitä työntekijät ovat siitä mieltä. Tutkimusaineiston he keräsivät haastattelujen avulla.

Hylkilä Aija (2018) tutki opinnäytetyössään seikkailukasvatuksen käyttöä varhaiskasvatuksessa ja koota huomioista opas seikkailukasvatukseen toimeksi antajalleen. Hylkilä tutki seikkailukasvatusta viiden seikkailutuokion verran, jonka havaintojen perusteella hän teki oppaan. Seikkailut olivat toteutuneet läheisessä metsässä ja yhteisellä pidemmällä retkellä. Seikkailulla tutkittiin niin suomalaista luontoa kuin erätaitoja lapsille.

Karila, Mertala, ja Salomaa, (2021) tutkivat opettajien käsityksiä mediakasvatuksesta. Tutkimuksen tulokset tehtiin teema haastatteluina kahdeksalle varhaiskasvatuksen opettajalle. Mediakasvatuksen nähtiin olevan toimintaa tavoitteilla ja osaa pedagogista kokonaisuutta. Opettajien käsitteistä

tutkijat huomasivat puutteita tietämyksestä tai opettajat eivät huomioineet tärkeitä mediakasvatukseen liittyviä taitoja kuten medialuku taito. Tutkimuksen tarkoitus on olla hyötynä tulevien varhaiskasvatuksen opettajien opetuksessa. (Karila, Mertala ja Salomaa 2021.)

6 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on yksityinen päivähoidon tuottaja Joensuussa. Päiväkoti toteuttaa seikkailupedagogiikkaa. Toteutimme toiminnalliset ohjaukset 4–5-vuotiaiden ryhmälle. Toimintaympäristönämme toimi päiväkodin sisätilat, sekä lähimetsä.

6.1 Opinnäytetyön tarve, tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarve tuli toimeksiantajaltamme. He haluavat lisää tietoa ja konkreettisia menetelmiä mediakasvatukseen. Opas, jonka toteutamme opinnäytetyönämme heille, vastaa heidän tarpeeseensa hyvin. Oppaan tarkoituksena on tarjota tietoa mediakasvatuksesta päiväkodin työntekijöille, antaa vinkkejä erilaisiin menetelmiin, sekä madaltaa kynnystä lähteä toteuttamaan mediakasvatusta, vaikka se olisi työntekijälle aivan vieras käsite. Opas tarjoaa tarvittavaa tietoa ja lisää heidän osaamistaan aiheesta, ja siihen voi aina palata uudelleen, eikä se ole mikään kertakäyttöinen asia.

Opinnäytetyön tarkoitus on saada laajennettua henkilöstön tietoisuutta mediakasvatuksesta ja parantaa heidän mediakasvatuksensa menetelmä osaamista. Mediakasvatus kuuluu varhaiskasvatus suunnitelman perusteisiin ja laki velvoittaa sen järjestämistä varhaiskasvatuksessa. Mediakasvatuksen tiedostus ja osaaminen helpottaa sen käyttämistä arjessa pedagogisissa toiminnoissa. Oppaamme siis vastaa tarpeeseen oppia lisää mediakasvatuksesta ja sen tuomiin mahdollisuuksiin antaa lapsille oppimisen kokemuksia varhaiskasvatuksen maailmassa.

Opinnäytetyön tavoite on luoda varhaiskasvattajien työn tueksi mediakasvatus opas, joka pitää sisällään teoretietoa mediakasvatuksesta, kuin myös ihan konkreettisia esimerkkejä menetelmistä, joita voi varhaiskasvatuksessa käyttää. Oppaaseen hyödynnämme käytännön kokemuksia ja työntekijöiden ammattitaitoa. Tavoitteenamme oppaassa on yhdistää jokainen oppimisen alue mediakasvatukseen, ja luoda esimerkki menetelmäme niiden kautta. Tällä tavoin tuomme esille miten laajan alueen mediakasvatus voi hyödyllisimmillään kattaa.

7 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyön aikana tulemme kokeilemaan meidän menetelmiämme päiväkodin ryhmän, johon kuuluu noin 4–5- vuotiaita. Suunnittelemme tuokiomme etukäteen hyvin, ennen kuin lähdemme ohjaamaan sitä lapsille. Ohjauksen jälkeen käymme menetelmien toimivuutta läpi ryhmän työntekijän kanssa, sekä mietimme, miten voisimme vielä edistää ja kehittää menetelmiämme toimivimmiksi, jos sellaiseen on tarvetta. Menetelmien ohjaaminen lapsiryhmälle antaa meille kokonaiskuvaa meidän menetelmien toimivuudesta konkreettisesti, sillä teoriassa jokin asia saattaa kuulostaa todella hyvältä, vaikka todellisuudessa se olisikin aivan jotakin muuta. Pääsemme ohjaamisten kautta myös siis oppimaan itsekin.

7.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toteutamme opinnäytetyömme toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää tietoperustan, ja sen tavoitteena on luoda jokin tuotos, joka voi olla esimerkiksi malli, opas, esite, perehdytyskansio tai prosessikuvaus. Toiminnallisessa opinnäytetyössä prosessin aikana on myös mukana toimijoita, joiden kanssa työn kehittämistä tehdään. Toimijoiden kanssa ollaan dialogisessa tai triologisessa vuorovaikutuksessa. Tämä tarkoittaa keskustelua, arviointia, vertaistukea, palautteen antoa sekä sen vastaanottoa. Nämä asiat voivat tapahtua vain ihmisten välisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toiminnan keskellä. (Salonen 2013, 5-6.)

Opinnäytetyömme on kiinni tiukasti aiheessa, jonka merkitys on kasvanut paljon muutamien vuosien sisällä ja tulee kasvamaan vielä lisää joka vuosi.

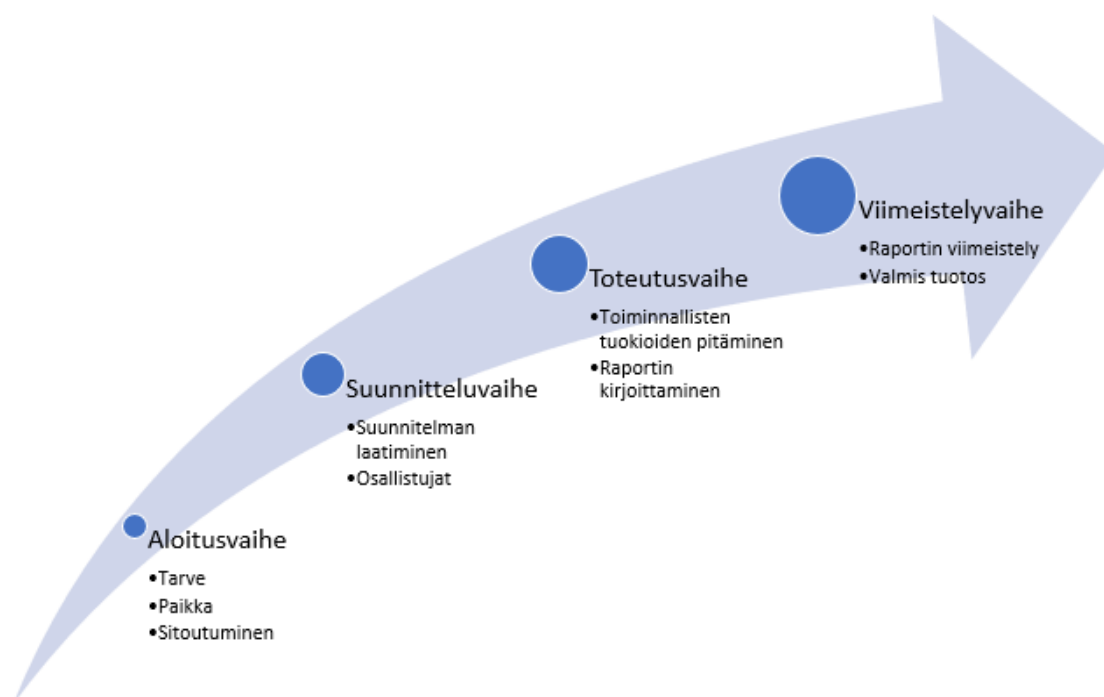
Toiminnallinen osuus opinnäytetyössämme koostuu oppaan luomisesta, sen testaamisesta käytännössä sekä sen läpikäymisestä työryhmän kanssa.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei tarvitse välttämättä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, vaan sen toteuttamiseen kuuluu tutkimuksellinen selvitys idean tai tuotteen toteutustapaan. Toteutustapa tarkoittaa keinoja, joilla tuotoksen sisällön materiaali hankitaan sekä sitä, miten se toteutetaan. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei myöskään ole välttämätöntä analysoida kerättyä aineistoa yhtä tarkasti ja järjestelmällisesti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä.

(Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–58.) Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä on kirjoitettava työprosessi opinnäytetyöraportiksi. Raportti muistuttaa tekstilajina kertomusta. Sen juoni etenee siinä tahdissa, miten tekijä on itse edennyt projektinsa aikana. Siitä selviää, mitä, miksi ja miten opinnäytetyötä on tehty ja millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin on päästy. Lukijan tulisi pystyä päättämään raportista, miten tekijä on opinnäytetyössään onnistunut ja millaista on ollut hänen ammatillinen kasvunsa prosessin aikana. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65, 82.)

7.2 Opinnäytetyön malli

Valitsimme malliksi Salosen 2013 konstruktivisen mallin. Mallin piirteisiin kuuluu huolellinen suunnittelu, opinnäytetyön vaiheistaminen, toiminnassa oppimisen, osallisuuden, monipuolisen menetelmä osaamisen ja tutkimuksellisen kehittämisoitte. Työssämme toimimme yhdessä päiväkodin kanssa osallistaen siihen päiväkodin henkilökuntaa, jonka kanssa pidämme vuoropuhelua projektimme ajan. Työmme aikana reflektoimme ja dokumentoimme toimintaamme joka vaiheessa, joten kulkevat muiden vaihteiden kanssa limittäin koko prosessin ajan. (Salonen 2013, 16.) Kuvio 1 kuvaa opinnäytetyöprosessiamme.

Kuvio 1. Konstrukttiivinen malli (mukaellen Salonen 2013, 20).

Aloitusvaihe on nimensä mukaan työn ensimmäinen vaihe, joka aloittaa opinnäytetyöprosessin. Aloitusvaiheessa linjataan suunta, jonka työ tulee ottamaan, ja mitä se tulee sisältämään. Tarve, idea, osallistujat sekä toimintaympäristö kuuluvat aloitusvaiheeseen, ja ne luovat pohjan koko työlle. (Salonen 2013, 18.) Opinnäytetyömme aloitusvaiheessa nousi keskustelun kautta tarve tällaiselle mediakasvatusoppaalle. Tämän tarpeen kautta löysimme toimintaympäristömme toteuttaa opinnäytetyö, ja pääsimme sitoutumaan työn tekoon.

Suunnitteluvaiheessa tehdään kirjallinen kehittämissuunnitelma, jossa tulee olla tavoitteet, ympäristö, vaiheet, toimijat, menetelmät, materiaalit, tiedonhankintamenetelmät, sekä dokumentointitavat. Aivan kaikkea ei voi, eikä

tarvitsekaan suunnitelmaan kirjata, sillä työ elää ja muuttuu koko ajan prosessin mennessä eteenpäin. (Salonen 2013, 18.) Laadimme suunnitelmamme tarkasti, ja tästä suunnitelmasta saimme erittäin hyvän pohjan prosessillemme.

Suunnitteluvaiheessa olimme dialogisessa keskustelussa työntekijöiden kanssa.

Toteutusvaihe on toiseksi tärkein vaihe, suunnitteluvaiheen ollessa tärkein.

Toteutusvaiheessa työskennellään jopa päivittäin kohti tavoitteita ja tuotosta.

Tämä vaihe on työssä kaikkein pisin ja vaativin. Tässä vaiheessa saatu ohjaus, vartaistuki sekä palaute ovat erittäin tärkeitä työn onnistumisen ja ammatillisen kehittymisen näkökulmasta. (Salonen 2013, 19.) Ohjasimme toteutusvaiheen alussa suunnittelemaamme mediakasvatustuokiot lapsiryhmälle, samalla havainnoiden ja arvioiden toimintaamme. Ohjausten lomassa työstimme opinnäytetyö raporttiamme ja tuotostamme, sekä jatkoimme niiden työstöä ohjausten jälkeen keskittyen siihen enemmän. Työstövaiheessa keräsimme palautetta työntekijöiltä ohjauksistamme, sekä valmiista tuotoksestamme.

Viimeistelyvaiheessa työ hiotaan loppuun, ja siksi tälle onkin syytä varata hyvin aikaa. Tässä vaiheessa lähes valmis tuotos on viimeisteltävä, sekä raportti kirjoittaa ja hioa valmiiksi. Näin syntyy toiminnallinen opinnäytetyö. (Salonen 2013, 19.) Viimeistelyvaiheessa teimme visuaaliset viimeistelyt valmiiseen tuotokseemme, sekä täydensimme raporttiamme ja teimme tarvittavat korjaukset ulkomuoto asetuksiin ja kirjoitusasuun.

7.3 Opinnäytetyön menetelmät

Olemme ideoineet mediakasvatukseen liittyvää opinnäytetyötä jo pitkän aikaa päässämme ja olemme keränneet jo paljon teoriaa ja muuta materiaalia mediakasvatuksesta opinnäytetyömme tietoperustaa varten. Opinnäytetyön suunnitelmamme ohjasi toimintaamme. Käytämme ”Mediametkaa” kirjasarjaa, sekä monia eri järjestöjen tekemiä mediakasvatust materiaaleja verkossa kuten Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Käytämme laajimpana tiedonhankintamenetelmänämme kirjoista saatua teoriaa, koska tulemme käyttämään tätä samaa teoriaa oppaassamme, sekä hyödyntämään sitä teoriaa suunnitellessamme käytännön menetelmiä

oppaaseen. Hyödynnämme myös lasten havainnointia tiedonhankintamenetelmänämme. Näin saisimme käytännön läheistä tietoa lapsista ja heidän käyttäytymisestään tiettyjen menetelmien aikana.

Palautteen antamisen sekä vastaanottamisen taito on tärkeää. Palautetta tulisi pääosin antaa kannustamiseksi, mutta sen avulla voidaan kerätä tietoa myös parantamista ja kehitystä varten. Palautetta tulisi kerätä laajemmilla kysymyksillä ja välttää kysymyksiä, joihin voi vastata ”ei” tai ”kyllä”. (Sivis 2013.) Osallistamme henkilökuntaa ottamalla vastaan palautetta suunnitelmastamme ja antamalla heille mahdollisuuden vaikuttaa omilla ideoillaan meidän suunnitelmaamme toimintaan. Ohjauksien jälkeen keräämme myös tilanteita seuranneiden palautetta ja kehittämisideoita. Ohjauksien aikana voimme osallistaa henkilökuntaa auttamaan tarvittaessa ohjaamisessa tai havainnoimisessa. Jotta saisimme ohjattua ja havainnoitua tilanteita paremmin on siinä hyvä olla apukäsiä varsinkin, jos lapsi ryhmä tai haastava. Tällöin saadaan näkyviin henkilökunnan osallisuutta niin toteutuksen suunnitelmaan ja toimintaan, ottamatta itseltämme pois päävastuuta.

Työssämme hyödynsimme paljon dialogisuutta. Dialogisuus on keskustelua, johon osallistuvat ovat tasavertaisia. Keskustelulla pyritään saamaan tuotettua yhdessä jotain arvokasta. Keskustelulla saadaan aikaiseksi yhteinen ymmärrys keskustellusta aiheesta. (Pedanet 2022.) Olimme päiväkodin työntekijöiden kanssa vuorovaikutuksessa aika ajoin ja keskustelimme mediakasvatuksesta ja siihen liittyvistä asioista ja menetelmistä. Saimme otettua tällä tavoin ohjauskerroille mukaan yhdessä pohdittuja ideoita.

Tietoa keräsimme myös havainnoimalla. Havainnoinnilla kohdistutaan ihmisen käytökseen vuorovaikutus tilanteissa, kuin tilanteessa käytetään tutkittua ilmiötä. Havainnointia voidaan tulkita puheellisesta ja ei puheellisesta toiminnasta. Havainnoinnin tekee tutkija, joka osaa erottaa oman havainnoinnin muiden kertomista havainnoinneista. Havainnointia voi tehdä ulkopuolisesti tai sisäpuolisesti. Toteutamme oman havainnointimme osallistavana, jossa osallistumme itse toimintaan kenttätyössä. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Arviointi on inhimillistä toimintaa, jonka avulla koitetaan selvittää mitä hyvää, tai huonoa jossakin asiassa on. Arviointi kohdistuu yleisesti toimintaan, sekä

toiminnan tuloksiin. Arvioinnin avulla voidaan jatkossa parantaa tuotosta/tuloksia, sekä rakentaa yhteishenkeä. (Sivis 2013.)

Arviointimenetelminä käytämme reflektointia. Reflektiolla peilaamme toimintaamme ja pohdimme asioita mitkä ovat menneet hyvin ja missä tulisi parantaa. Tällä arviointi menetelmällä saamme pidettyä itsemme kartalla miten hyvää työtä teemme. Toisena arviointimenetelmänä pidämme päiväkirjaa, jossa puramme nämä reflektiot ja toiminnot mitä olemme opinnäytetyöhön saaneet aikaan. Päiväkirjan avulla voi tarkkailla ja arvioida prosessia todella tehokkaasti ja samalla saadaan dokumentoitua työn prosessia ja tuloksia. Itse oppaan toimivuutta arvioimme havainnoimalla sekä palautteella, jonka keräämme työntekijöiltä oppaan käytössä olon jälkeen.

7.4 Opinnäytetyön tuotos

Opinnäytetyön tuotoksena teimme mediakasvatusoppaan. Mediakasvatusopas syntyi opinnäytetyöprosessin aikana ja muokkautui valmiiksi prosessin tullessa päätökseen. Mediakasvatusoppaamme pitää sisällään teoretietoa mediakasvatuksesta, seikkailukasvatuksesta, näiden kahden yhdistämisestä, sekä konkreettisia menetelmiä, joita voi lasten kanssa hyödyntää. Tämän oppaan on tarkoitus olla ns. "valmis paketti" mediakasvatuksesta, joka tarjoaa sen lukijalle kaiken tarvittavan tiedon alkaa ohjaamaan mediakasvatusta. Oppaassamme olemme tiivistäneet hyödylliset tiedot lyhyiksi ja ytimekkäiksi, jotta lukija saa ja löytää tarvittavat tiedot nopeasti. Menetelmiä olemme avanneet myös hieman, jotta lukija saa kokonaiskuvan siitä, miten ja miksi jokin asia tehdään. Menetelmissä kerrotaan myös mitä pedagogista oppimista ne tukevat.

8 Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus

Suunnitelmamme muuttui ja päätimme ohjauskerroilla ottaa tietyn teeman, josta keskustelimme ja teimme toiminnallista tekemistä teeman mukaisesti lasten kokonaisvaltaisen oppimisen vahvistamiseksi. Kertojen avulla kävisimme läpi mitä kaikkea mediakasvatus on. Kertojen jakaminen eri teemoihin toimi hyvin

siten, että saimme pilkottua tietoa pienemmiksi eriksi lapsille. Kertojen pituudet olivat puolesta tunnista puoleentoista tuntia. Pääteemoina kerroille toimi kirjat, lehdet ja uutismedia, ruutu-aika, valokuvaaminen ja kuvasuunnistus.

Kun aloitimme suunnittelemaan ensimmäistä kertaa, tiesimme ryhmästä koon ja hieman lapsista. Opettajien kanssa keskusteluista esille tuli, että toiminnassa pitää olla tekemistä ja ohjaaminen tiukkaa. Ensimmäisellä kerralla aioimme kertoa lapsille mikä on meidän tuokioiden tarkoitus ja vähän mitä tulemme tekemään. Tuokiolle tulisi 10–18 lasta. Suunnittelimme ensimmäiselle kerralle keskustelun lisäksi mediaa ja käden taitoja yhdistävää tekemistä.

Ensimmäisellä kerralla kävimme läpi minkä takia olemme tulleet pitämään heille tällaisia tuokioita. Kerroimme, että lapsista ja meistä tulisi näiden tuokioiden ja niiden haasteiden jälkeen mediakasvatuksen osaajia ja heistä media osaajia. Annoimme lasten kertoa, mitä mediaan kuuluu ja hieman ohjaillen annoimme ideoita mitä se voisi olla esimerkiksi sanoimme, että voisiko tämä olla mediaa. Keskustelimme uutisista ja mistä niitä voi lukea. Keskustelun jälkeen rupesimme askartelemaan lasten uutisia. lapset jaettiin ryhmiin, joihin tuli 2–3 lasta. Uutiset etsittiin vanhoista sanomalehdistä ja revittiin ja liimattiin omille kartongeille. Kun omille kartongeille saatiin uutiset kasaan. kokoonnuimme aina yhden uutissivun äärelle ja ryhmän lapset saivat itse kertoa mitä uutisia siinä oli. Tehtävän ideana oli oppia tiedon jakoa ja motorisia taitoja askartelun avulla. Lopuksi kysyimme lapsilta, miltä tuntui keskustella mediasta ja oliko uutisten tekeminen ollut mukavaa. Lapset olivat tykänneet päivän toiminnasta. Lopuksi kysyimme ryhmän opettajilta mielipiteitä ohjauksesta ja sen menetelmistä sekä niiden pedagogisesta vaikutuksesta. Opettajat pitivät kertaa oikein hyvänä ja heidän mielestään lapset saivat hyvää opetusta mediakasvatuksesta. Mielestämme suunnittelemaamme kertamme yhdisti hyvin käden taidot ja mediakasvatuksen. Avarsimme lasten käsitettä mediasta samalla kuin lapset harjoittelivat motorisia taitoja, kuten liimaamista ja sormilla näpräämistä.

Toiselle kerralle olimme suunnitelleet teemaksi ruutuajan. Ryhmässä tällä kerralla lapsia oli 13. Keskustelimme mitä lapset katsovat ja mistä he tätä mediaa katsovat. Keskustelimme, onko lapsille annettu ruutu-aikaa ja miksi se on asetettu lapsille. Kävimme myös lasten lempiohjelmia ja leffoja läpi, josta otimme sitten ideaksi tehdä hippaleikin. Toiminnallisessa osuudessa leikimme

spiderman hippaa ja liikuttiin musiikin aikana. Musiikin aikana sai vain liikkua ja heti kuin musiikki pysähtyi, piti lastenkin pysähtyä. Musiikin yhdistäminen liikuntaan toimi hyvin ja lapsilla näytti olevan hauskaa. Valitsimme soitettavaksi musiikiksi sellaisia biisejä, jotka olivat lapsille tuttuja. Liike musiikin aikana sai olla mikä tahansa ja lapset, joko juoksivat tai tanssivat musiikin tahtiin, kunnes se aina pysäytettiin.

Harjoituksessa lapset pääsivät ilmaisemaan itseään liikkeen avulla ja heidän motorista taitoansa koeteltiin lopettamalla se liike kesken kaiken pysähtymällä paikoilleen samaan asentoon kuin musiikin pysäytys hetkellä. Muutaman kappaleen jälkeen vaihdettiin suunnitelmaamme hippaan. Hippa suunniteltiin siten, että lapset saivat sanoa ideoita leikille nostamalla kättänsä ja ehdottamalla, jotain heitä kiinnostavalla hahmolla median maailmasta. Vaihtoehtoja tuli muutama, mutta yhdessä päätimme ottaa hahmoksi spidermanin. Spiderman oli leikissä hippa, joka jahtasi konnia. Hippa kiinni ottaessaan laittoi niin sanotusti konnat kädet seittiin ja konna jäi paikoilleen. Muiden konnien tehtävä oli käydä pelastamassa kiinni jääneitä konnia takaisin vapaaksi ja spidermanin tehtävä oli napata kaikki konnat.

Ryhmän koko tällä kerralla oli sen verran suuri, jonka takia valitsimme monta hippaa, että saadaan peli aina lopetettua ja jaettua vuoroja uudelleen. Kerran lopuksi kysyimme lapsilta, oliko heillä ollut kivaa. Lasten mielestä kerta oli ollut mieluisa. Kerran huomiona oli se, että median yhdistys liikuntaan on hyvä, ja tuttujen hahmojen avulla voidaan luoda mielenkiintoa liikkumiseen lapsille. Pyysimme lasten ryhmän opettajilta havaintoja kerrasta. Opettajien mielestä kerta oli ollut lapsille mieluisa ja ryhmä tykkää kertamme kaltaisesta toiminnasta.

Suunnittelimme kolmannelle kerralle teemaksi kirjallisuuden ja millaista kirjallisuutta on olemassa. Koimme myös tärkeänä opettaa ohjauksen kertana, että kirjat voivat olla totta tai satua. Toiminnalliseen osuuteen valitsimme ajankohtaiseen juhlapyhään liittyvää toimintaa.

Kolmannella kerralla keskustelimme kirjoista ja millaisia kirjoja on olemassa. Puhuimme lasten kanssa saduista ja tietokirjoista. Kertaan liittyi myös tietovisa, jossa lasten tehtävänä oli tunnistaa, onko kyseessä tieto vai satu kirja.

Huomiomme myös sen, että joskus saduissakin voi olla yhteyksiä totuuteen. Kävimme myös lasten lempi satuja läpi keskustellen. Toisena toimintana pidimme halloween teemaisen musiikkimaalauksen, koska saman viikonloppuna oli kyseinen juhlapyhä. Maalausten ideana oli toimia inspiraationa sadutukselle ja teimme yhdessä sadun lapsien maalauksista. Musiikki valittiin lapsille sopivaksi testatun Halloween-musiikkikokoelman YouTubesta. Lapsille tästä mieleen tuli lähinnä kurpitsat ja hämähäkit, joita he iloisesti maalasivat papereilleen. Tarinassa seikkaili noidat ja hämähäkit kurpitsa maalla. Lopuksi kertosimme mitä olimme tehneet ja kysyimme lapsilta, millainen tuokio oli ollut heille. Lasten mielestä tuokio oli ollut hauska. Tutun teeman mukaan tuokion jälkeen keskustelimme opettajien kanssa toiminnan toimivuudesta.

Neljännellä kerralla otimme mukaan toivottua seikkailukasvatuksen yhdistämistä mediakasvatukseen. Lähdimme lasten ja opettajien kanssa metsäretkelle. Retkivarustukseen kuului kamera ja liivit. Pienen kokoontumisen jälkeen lähdimme ulos ja kävelemään kohti lähimetsää. Matkan varrella keksimme muutamia esteitä ja reittejä joita lasten piti suorittaa. Hyvälle paikalle metsään saavuttuamme annoimme päivän tekemisten ohjeet. Toinen meistä ohjaisi kuvaamista ja toinen käpylehmä aitauksen tekemistä. Käpylehmä aitaukseen valittiin paikka, johon ohjeeksi piti tuoda keppejä ja oma lehmä. Näytimme aluksi malliesimerkin, mikä on käpy lehmä ja lähdimme sitten etsimään tarvikkeita työhömmme. Samalla otimme yhden lapsen kerralla kuvaamaan luonnosta kuvia. Ohjeeksi annoimme, että kuvassa voi olla jotain mielenkiintoista tai jotain kaunista. Syksyinen metsä antoi lapsille paljon mahdollisuuksia kuvata ja jokainen lapsi löysi kuvattavaksi jotain ainutlaatuisia. Kun kaikki lapset olivat päässeet testaamaan kuvaamista ja tehneet käpylehmän kokoonnuimme vielä ottamaan käpylehmä aitauksesta kuvat. Retken lopuksi kysyimme, lapsilta mikä oli kivointa tässä retkessä. Osan mielestä valokuvaaminen oli kivaa ja toisesta osasta käpylehmän tekeminen oli ollut mieluisaa. Päätimme retken kävelemällä takaisin päiväkodille viettämään vielä vähäksi aikaa ulkoilua.

Viimeisellä kerralla teimme lapsille valokuvasuunnistuksen, joka alkoi sisältä ja loppui lähimetsään. Suunnistuksen ideana etsiä paikka joka näkyi kuvassa. Paikan löytämisen jälkeen olimme tehneet lapsille tehtäviä, joita heidän piti suorittaa. Tehtävinä oli kääntää matto ilman että ryhmä poistuu maton päältä,

pallon passittamista jonossa viimeiselle mahdollisimman nopeasti, pukeutua ulkovaatteisiin, tunnistaa eläimen ääni äänitteestä ja leikkiä piilosta metsässä ryhmän kanssa. Kuvien tunnistaminen osoittautui osasta kuvista vaikeaksi ja osasta kuvista helpoksi. Kuvissa oli leikkihuoneista tietty esine. Kuvan tunnistuksen jälkeen menimme yhdessä sen esineen luokse mikä kuvassa oli ollut. Paikan löytyessä annoimme ohjeet kuvaa vastaavalle tehtävälle. Sisällä olevien tehtävien jälkeen puimme ulkovaatteet ja liivit päälle ja matkasimme kohti ulkotehtäviä. Lapset löysivät kuvan paikan ulkoa mäeltä päiväkodin vierestä. Kiipesimme mäen päälle suorittamaan ääni tunnistus tehtävää, joka oli hieman haastavaa tuulisen kelin takia. Äänitehtävän jälkeen laskeuduimme lähimetsään viimeiselle tehtävälle leikkiä piilosta. Tuokion loppuksi keskustelimme lapsien kanssa mikä oli suunnistuksen aikana mukavinta ja hauskinda. Lasten mieluisat tehtävät jakautuivat aika tasaisesti päivän tehtävien kesken. Kertasimme vielä lasten kanssa kaiken, mitä olimme ohjauskerroilla käsitelleet ja onnittelimme heitä tästä mediaosaamisen ohjauksien läpäisystä.

9 Arviointi

9.1 Opinnäytetyön arviointi

Opinnäytetyömme toiminnallisista osuuksista saimme enimmäkseen positiivista palautetta työntekijöiltä, jotka olivat tuokioitamme seuraamassa. Kysyimme palautetta jokaisen kerran jälkeen. Työntekijöiden mukaan tuokiot olivat monipuolisia, uusia ja hyvin ohjattuja. Tuokiot sujuivat hyvin, ja lapset tykkäsivät tuokioiden sisällöistä. Saimme lapsilta pelkästään positiivista palautetta.

Opinnäytetyöprosessimme oli paljon pidempi, kuin alun perin olimme miettineet. Korona sekä suunnitelman valmiiksi saaminen vei meiltä erittäin paljon aikaa. Alkuperäinen tarkoitus oli päästä ohjaamaan tuokiot jo keväällä, mutta pääsimmekin toiminnalliseen toteutukseen vasta syksyllä. Tällainen viivästys ei haitannut prosessiamme mielestämme yhtään.

Oppaassamme tuomme esiin, kuinka laaja alue mediakasvatus on ja miten sitä voi hyödyntää eri-ikäisten lasten kanssa. Mediakasvatusopas on toimiva väline

varhaiskasvatuksen arjessa ja sitä voi hyödyntää monipuolisesti pedagogisissa ohjauksissa.

Saimme päiväkodin työntekijöiltä positiivista palautetta mediakasvatusoppaastamme. Oppaamme sisältö oli selkeä ja helppolukuinen. Oppaassamme oli hyviä vinkkejä mediakasvatukseen, sekä lasten ikätaso oli hyvin huomioitu. Olimme tuoneet esille myös monipuolisesti erilaisia ympäristöjä, joissa voi toteuttaa mediakasvatusta. Työntekijät kertoivat myös, että oppaassa oli hyviä konkreettisia valmiita menetelmiä eri ikäluokille.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyömme on toiminnallinen, ja toteutustapamme on tuotekohtainen. Tuotekohtaisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa jotakin, esimerkiksi tietopaketti, messuosasto, tapahtuma tai ohjeistus. Meidän tuotteemme on opas. Hyödynsimme opinnäytetyössämme ajankohtaista teoriaa mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Meidän lähteemme ovat luotettavia.

Eettisyys näkyi meidän opinnäytetyössämme koko prosessin aikana. Prosessin alussa allekirjoitimme toimeksiantosopimuksen toimeksiantajamme kanssa. Laadimme perheille lupakyselyn lasten osallistumisesta meidän toimintaamme, ja toimitimme ne heille. Saimme kaikilta vanhemmilta heidän suostumuksensa. Noudatimme koko prosessin ajan salassapitovelvollisuutta, jotta kukaan lapsi tai työntekijä ei ole tunnistettavissa meidän opinnäytetyössämme. Olimme päiväkodin työntekijöiden kanssa yhteistyössä ja jaoimme saamaamme tietoa vastavuoroisesti heidän kanssaan.

Opinnäytetyötämme tehdessä sosionomin kompetenssit (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit 2019) ohjasivat toimintaamme koko prosessin ajan. Ne näkyivät toiminnassamme lasten, sekä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Lapsilla oli oikeus kertoa mielipiteensä ja heidät kohdattiin kaikki tasapuolisesti. Reflektoimme tuokioiden jälkeen yhdessä työntekijöiden kanssa, sekä keskenämme. Reflektiossamme kävimme läpi, miten tuokiot menivät, sekä miten tämä lisäsi ammatillista kasvuamme.

10 Pohdinta

Aloitimme talvella 2021 opinnäytetyöprosessimme. Tiesimme etukäteen vain hieman mediakasvatuksesta, mutta halusimme molemmat tutustua siihen enemmän. Media on suuri aihe, joka tulee kasvamaan vuosien varrella isompaan rooliin niin koko maailmassa kuin myös varhaiskasvatuksessa. Tämän takia meistä on tärkeää perehtyä asiaan ja tuoda siitä lisää tietoa muillekin. Opimme paljon mediakasvatuksesta prosessin aikana, ja tulemme varmasti hyödyntämään tätä uutta opittua tietoa tulevassa työssämme varhaiskasvatuksen opettajina. Tahdoimme molemmat toteuttaa opinnäytetyön toiminnallisena. Oli hienoa, että toimeksiantajamme antoi meille vapaat kädet toteuttaa tämän niin, miten itse tahdoimme.

Löysimme helposti teoriaa mediakasvatukseen liittyen, etenkin internetistä e-kirjojen avulla. Tämä oli hyvä, sillä toteutimme opinnäytetyötämme suuresti korona-aikana, jolloin fyysisten kirjojen hankkiminen oli haastavaa. Mediakasvatus on myös huomioitu mielestämme hyvin vuonna 2018 julkaistussa varhaiskasvatuksen perusteissa.

Mediakasvatusoppaamme tukee lasten oppimisen toteuttamista varhaiskasvatuksen opettajan työssä. Oppaan menetelmissä on mietitty kaikkia oppimisen alueita ja yhdistelty pedagogista toimintaa median ja seikkailun avulla. Kielten rikasta maailma opas tukee medialukutaidoilla ja kirjallisuuden yhdistämisellä toimintaan. Ilmaisun monia muotoja pystyy toteuttamaan menetelmillä missä lapsille annetaan mahdollisuus toteuttaa itseään ohjeistetusti, kuten media-aiheiset askartelut tai ilmaisutaidon käyttäminen toiminnassa. Minä ja meidän yhteisömme osiota opas tukee uutisten yhdistämisellä toimintaan ja medialukutaidon harjoittamisella. Oppaan seikkailukasvatus puoli tukee erittäin hyvin tutkin ja toimin ympäristössäni oppimisaluetta antamalla ideoita ja menetelmiä ympäristökasvatukseen ja elämiskasvatukseen. Kuvasuunnistuksen ja liikunnan yhdistäminen musiikkiin tai mediaan tukee liikkumista. Oppaasta voi myös muokata oppaan lukija oman ryhmänsä tarpeisiin täyttävää toimintaa. Oppaan menetelmät ei ole suunniteltu

kiveen vain siten, että lukija pystyy saamaan uutta tietoa tai inspiraatiota harjoittaa ammattiaan.

Kaikki aikuiset voivat olla mediakasvattajia omilla lähtökohdillaan ja opas auttaa saavuttamaan nämä lähtökohdat, että aikuiset voivat olla mediakasvattajia ja antamaan kasvattamielleen lapsille mediakulttuuriseen elämään vaadittavia taitoja. Mediakasvatuksen toteutuminen oppaan avulla onnistuu todella hyvin. Kun katsotaan mediakasvatuksen tarkoitusta eli kasvatusta ja opetusta mediasta ja median avulla on oppaaseen tehty tavat toteuttaa tätä. Oppaaseen on kirjattu tarvittavat teoriat kasvatuksen tiedostamiseen ja toteuttamiseen. Mediakasvatus on opettamista mediasta sen avulla, kuten meidän oppaassammekin on monia menetelmäesimerkkejä, joissa käytetään mediaa hyödyksi opettamisen välineenä. Mediakasvatusympäristöksi ei tarvita mitään erityistä tilaa, vaan sitä voidaan toteuttaa missä vain. Oppaamme menetelmät ovat suunniteltu siten, jotta ne eivät myöskään ole ympäristöstä riippuvaisia. Nykypäivänä mediailmiöiden näkyessä lasten leikeissä ja pukeutumisessa on syy huomioida myös tämä suunnitellussa toimintaa. Lapset saa innostumaan toiminnasta paljon enemmän, jos he pääsevät itse vaikuttamaan sen sisältöön, kuten me teimme toisella ohjaukserollamme lasten ideoidessa heidän oman hippaleikkinsä.

10.1 Ammatillinen kasvu

Prosessin aikana tutustuimme ja opimme paljon uusia mediakasvatusmenetelmiä, jotka tulevat täydentämään meidän menetelmätyökalupakkiamme tulevassa työssämme. Varhaiskasvatuksen sekä mediakasvatuksen teoria juurtui taas syvemmälle tietämykseen opinnäytetyön raportin kirjoittamisen ansiosta.

Koko opinnäytetyöprosessin teko oli erittäin opettavaista, mutta paikoittain myös erittäin puuduttavaa. Näin laajan työn tekeminen on kuitenkin henkisesti kova pala. Samaan aikaan kun suorittaa muita opintoja ja käy töissä, niin päässä pyörii miljoona muutakin asiaa opinnäytetyön lisäksi. Oli pakko aina välillä yrittää erkaantua kaikesta muusta ja keskittyä vain tähän opinnäytetyöhön.

10.2 Jatkokehitys ja hyödynnettävyys

Opinnäytetyön jatkokehittämismahdollisuuksia ovat esimerkiksi mediakasvatukselliset teemapäivät/teemaviikot, joita päiväkotitoimi voisi järjestää lapsiryhmille. Monet esikoulut järjestävät jo koulun tavoin kerran vuodessa sanomalehtiviikon, joka on todella olennaista mediakasvatusta. Päiväkodissa lapsilta voitaisiin esimerkiksi kerätä tietoa heidän suosikki ohjelmistaan ja tarttua sitä kautta luomaan teemapäivää juuri siitä ohjelmasta ja sen hahmoista.

Opinnäytetyötämme ja mediaopasta voi hyödyntää opettajat omassa työssään lisäämällä tietoperustaa ja ottaa itselleen uusia työskentely tapoja. Oppaasta voi ottaa mediakasvatuksen suuntaa pedagogiseen toimintaan. Oppaamme jäi päiväkodeille pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteutuksen helpottamiseksi mediakasvatuksessa ja seikkailukasvatuksessa.

Keskustellessa opettajien kanssa ilmeni, että aihetta voisi tutkia tarkemmin ikäryhmittäin. Mediakasvatuksen järjestämisessä tulee huomioida lasten ikä ja taitotaso, joten millaisia menetelmiä voisi tehdä tiettyjen ikäryhmien kanssa ja millaisesta toiminnasta tietynikäiset lapsen parhaiten hyötyvät.

Opettajien kanssa keskusteluista tuli ilmi idea, että opas olisi voinut olla työkalupakkina, johon listattaisiin valmiita tuokioita, joita toteuttaa vaivattomasti helpottaen varhaiskasvatuksen suunnittelua. Opettajilla ei kiireen takia ole aina tarpeeksi aikaa suunnitella tuokioita, joten valmis työkalupakki aiheesta kuin aiheesta auttaisi työntekoa.

Lähteet

- Anttila, N & Vittikko, M. 2019. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/171384/OPINN%c3%84YTETY%c3%96_ANTTILA_VITTIKKO_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y. 19.2.2021.
- Ewert A. & Sibthorp J. 2014. Outdoor Adventure Education. Foundations, Theory, and Research. Human Cinetics.
- Grönholm, P. 2014. Lapset osallisena mediassa. Laboratori design. Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2021. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. <https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760642>. 2.8.2021.
- Heino, E., Nokela, J. & Vallarén, S. 2020. Mediakasvatus varhaiskasvattajan silmin. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden opinnäytetyö.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/338709/oppari%20the%20seus.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. 6.1.2022.
- Jyväskylän yliopisto. 2015. Havainnointi eli observointi.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe>. 19.2.2022
- Karila, K, Mertala, P ja Salomaa, S. 2021. Varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä mediakasvatuksesta. Jecer. <https://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2021/12/Salomaa-Mertala-Karila-Issue10-3.pdf>. 19.3.2022.
- Keski-Luopa, S & Koukari, J. 2013. Metka-nallen matkassa mediakasvatusta varhaiskasvatukseen.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/55295/Keski-Luopa_Sanna_Koukari_Jaana.pdf?sequence=2&isAllowed=y. 11.1.2022.
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2016. Mediakasvatus kuuluu kuvaan varhaiskasvatuksessa.
<https://www.mediataitokoulu.fi/kuuluukuvaan.pdf>. 13.4.2021.
- Kokljuskin, M. 2000. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.
- Kotkan Varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. Kotka.
<https://peda.net/kotka/varhaiskasvatus/vp3/4vptsjt/4ppa/oppimisen-alueet/tjty/ymp%C3%A4rist%C3%B6kasvatus/ymp%C3%A4rist%C3%B6kasvatus>. 28.2.2022
- Mediapoluilla. 2021. Media + kasvatus.
<https://www.mediapoluilla.fi/mediapoluilla/>. 20.8.2021.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2019. Lapsen kasvu ja kehitys.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/>. 12.5.2022.
- Metka. 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja.
<https://docplayer.fi/173117-Mediametkaa-mediakasvattajan-kasikirja-kaikilla-mausteilla-hanna-niinisto-toim-anu-ruhala-toim-annika-henriksson-leena-pentikainen.html>. 12.5.2022.
- Opetushallitus. 2021. Helsinki. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>. 10.2.2022.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki.
https://moodle.karelia.fi/pluginfile.php/418709/mod_resource/content/0/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet%202018.pdf. 11.11.2021.

- Pedanet. 2022. Dialogisuus. <https://peda.net/kouvola/kk/hankkeet/paattyneet-hankkeet/osaavateteenpain/dialogisuus>. 28.2.2022.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäyte työhön: Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Tampere: Suomen Yliopistopaino.
- Sivis. 2013. Järjestöarvioinnin ilmansuuntia- opas. <https://www.ok-sivis.fi/media/ilmansuuntia-materiaali/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia-sivis.pdf>. 22.3.2022.
- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit. 2019. https://dialogi.diak.fi/wp-content/uploads/sites/8/2019/05/Varhaiskasvatuksen_sosionomi_15032019_LOPPUESITYS.pdf. 27.2.2022.
- Stakes. 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Painotalo seiska OY: Iisalmi.
- Telemäki, M. 1998. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa: Lehtonen, T. (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa.
- Tuominen, S. 2014. Mediataidot eivät kehity automaattisesti. Verke-
verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus. Nuorisotyö verkossa. Helsinki 2014. https://www.verke.org/wp-content/uploads/2015/12/Verkko_nuorisotyossa.pdf. 13.4.2021-
- Varhaiskasvatuslaki. 540/2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.